

REVITALIZACE NÁMĚSTÍ V DIVIŠOVĚ

Studie navazující na architektonickou soutěž

Prokš Příkryl architekti / Martin Prokš, Marek Příkryl, Lucie R. Dřevíková, Radek Michlík, Anna Oprchalová
červen 2016



Autorská zpráva / Prokš Příkryl architekti

Divišov se vyznačuje dramatickou kompozicí strmého náměstí s kostelem v těžišti. Centrum je rozděleno na Horní náměstí s klidným měřítkem blížící se návsi a Tyršovo (dolní) náměstí s měřítkem velkorysejším a více městským. Předěl tvoří barokní kostel se zatravněnou plochou ve stopě bývalého hřbitova. Dnes je Divišov, vzniklý na křižovatce třech hlavních cest, sužován dopravou a dvojnáměstí jako hlavní veřejný prostor obce nefunguje dobře. Je příliš zarostlé, nečitelné, v nejšířším místě je nevyznačená nebezpečná křižovatka. Principem revitalizace je náměstí očistit a zpřehlednit.

Zdůrazňujeme obvod náměstí, aby vnitřek zůstal volný a vynikl kostel, vzrostlé stromy a pomník padlým. Pieta památníku je řešena nikoli zábranou (řetěz, záhon, sloupky) ale přístupem opačným - otevřeností a zpřístupněním. Památník je zviditelněn, je pod větší kontrolou občanů, je více součástí dění v obci. Náměstí uzavře svou korunou strom vysazený do nově definované křižovatky. Do těžiště obce, k opěrné zdi za apsidou kostela, je přistaven přístřešek s výhledem do volné plochy Tyršova náměstí, nahrazující stávající autobusovou čekárnu. Pumpa byla nepochybně důležitým středobodem náměstí a na význam vody odkazuje nové pítko přibližně v

místě stávající pumpy. Dnešní samotná pumpa není bohužel historickým objektem, který by se mohl stát sochou a ozdobou náměstí, ani betonová skruž, na které je umístěna, proto volíme objekt nový, nezátížený nostalgií ani historizující formou. Kašna je problematická především z pohledu provozních nákladů

Cílem je vrátit náměstí původní funkci volného veřejného prostoru, který se má stát místem různých aktivit. K tomu je nutné, aby prostor nebyl cenzurován množstvím objektů, které by bránily jeho využívání.

Dopravní řešení

Základem je vytvořit bezpečný prostor, kterému dnes schází hierarchie. Procházející krajské silnice II/111 a II/113 potřebují vymezit hranice v místě jejich vzájemného napojení. Stávající křižovatka je v současné době dopravně neuspořádaná, bez vymezení jízdnic pruhů, s parkováním uvnitř křižovatky. Navrženo je kolmé napojení Vlašimské ulice (II/113) na silnici II/111. Podél východní fronty domů nově vzniká zklidněná dlážděná zóna s jednosměrným provozem a oboustrannými podélnými stáními zároveň umožňující zásobování parteru. Komunikace je

navržena v šířce 3,5 m, podélná stání v šířce 2,0 m. Oddělení od křižovatky je řešeno vsazením zpevněného ostrůvku se stromem jako centrálním patníkem vymezující komunikaci od prostoru pro pěší. Umístění stromu je řešeno mimo rozhledové pole křižovatky. V celém řešeném území (v místě vjezdu do Horního a Tyršova náměstí) je navržena omezená rychlost na 40 km/h (stejně jako dosud u ulice Benešovské). Šířka krajské silnice min. 6,5 m zůstane zachována.

Pochozí dlážděná plocha je navržena jako zklidněná „zóna 30“. Vjezdy do tohoto chráněného území jsou řešeny přes nájezdovou dlážděnou rampu. Hlavní obousměrný vjezd a výjezd je řešen v prostoru před nákupním střediskem. Druhý vjezd je zachován z prostoru při severním okraji náměstí s pokračováním jednosměrnou komunikací s jednostrannými podélnými stáními podél objektu MŠ. Mezi kostelem a farou, přibližně ve stávající stopě, je vymezena obousměrná dlážděná komunikace obsluhující severní frontu domů. Podél této komunikace budou vyznačena místa k parkování. K parkování je dále vyčleněna zatím prázdná parcela č.327/1, která by měla být v budoucnu ideálně zastavěna (studie toto zastavění neřeší).



Hlavním cílem je z Tyršova náměstí vytvořit volný, neprůjezdný a bezpečný veřejný prostor. Skladba dlažby na Tyršově náměstí ve výjimečných případech umožní otočení nebo přejezd těžkých vozidel (požární vozidla, svoz odpadů, stavební práce, trhy, atd) i v této ploše. Výjimečný vjezd pro tato vozidla bude umožněn přes snížený obrubník mezi pomníkem a autobusovou zastávkou, výjezd těchto vozidel bude nad kostelem. Autobusové zastávky zůstávají ve stávajících polohách v přirozeném těžišti obce. V zájmu zjednodušení situace na náměstí je zastávka na Šternberk zrušena a nahrazena jednou zastávkou

ve směru Vlašim/Šternberk. Řešeny jsou samostatné zastávkové zálivy s bezbariérovou nástupní hranou v délce 12 m. Navržen je nový přístřešek pro cestující při zastávce ve směru na Benešov.

Stávající přechody pro chodce zůstávají, počítá se s obnovením přechodu u autobusové zastávky. Při vjezdech do území jsou navrženy další dva nové přechody pro chodce.

Návrh byl prověřen vlečnými křivkami dle platných předpisů. Stávající vjezdy na přilehlé parcely zůstanou zachovány. Členění prostoru na vozovku a chodník v Zóně 30 zůstane zachováno včetně výškového oddělení. Výškový návrh je limitován výškami okolních stávajících zpevněných ploch, objektů a výškami vlastního terénu. Na všech přechodech bude provedeno bezbariérové řešení obruby. Konkrétní dopravní značení bude předmětem dalších stupňů PD. Navržené šířky parkovacích stání i jízdnicích pásů jsou v souladu s ČSN 736056 Odstavné a parkovací plochy.

Vegetační úpravy

Spolu s apsidou kostela jsou to dva vzrostlé jírovce (*Aesculus hippocastanum*), které zásadně spoluvytvářejí prostor Tyršova náměstí. Stromy s kostelem tvoří nejvýraznější dominanty celé obce. Vzhledem k jejich stáří navrhujeme péči arboristy, a to i opakovaně v budoucích letech. V momentě, kdy stromy dovrší své funkce na náměstí, je navrhujeme nahradit novými jírovci. Sadové úpravy z 50. let naopak dolní náměstí zahltily nekvalitní zahradní úpravou, která není rovnocenná prostoru náměstí. Odstraněny budou dva vzrostlé smrky (*Picea pungens*), zakrslé jehličnany i keře a trávniky. Plochy budou likvidovány včetně obrub a nízkých zábradlí.

Do křižovatky třech hlavních cest, kterou dnes tvoří plocha asfaltu, vsazujeme ostrůvek zpevněné plochy se soliterně vsazeným vzrostlým jírovcem (*Aesculus hippocastanum*). Hmotou své koruny uzavře prostor neukončeného náměstí. Opticky ukotví křižovatku, zjemní vymezený prostor a dá mu novou kvalitu – stín, vláhu, měřítko. V budoucnu, kdy bude muset dojít k výměně dominantních jírovců za mladé, převezme tento již narostlý strom dočasně jejich kompoziční úlohu. Povrch výsadbové plochy bude kryt mulčem z ostrohranného šterku.

Severní fronta domů vytváří charakteristický tvar divišovského náměstí. Podél fasád vsazujeme nové stromořadí ze sloupovité odrůdy hrušně (*Pyrus*

calleryana 'Chanticleer') s průměrem koruny 4-6 m a výškou do 13 m, nahrazující stávající javory (*Acer platanoides* 'Globosa'). V místě vstupu do farní zahrady je uliční fronta uskočená. Tento charakteristický zub se propíše i do stromořadí. Stromy budou vyrůstat z travnaté plochy, pouze před obchodem vedle fary budou z provozních důvodů stromy zasazeny do mříží.

Na horním náměstí zůstane řada lip ošetřovaných hlavovým řezem ve stávající travnaté ploše. Lípy zde vnímáme jako charakteristický a měřítkem dobře zasazený prvek. Stromořadí přirozeně vymezuje pruh pro pěši od pruhu komunikace. Travnatý pás bude ze severní strany částečně zúžen kvůli jedné řadě nových parkovacích míst. Při stavební činnosti bude brán mimořádný zřetel na kořenový systém dřevin.



schema stromů na náměstí

Plochu náměstí v principu chápeme jako výstavně městský prostor, přilehlou farní zahradu jako klidné místo s udržovanou zelení. Náměstí nemá přebírat funkci zahrad a parků.

Úpravy kolem kostela, přístřešek

Kostel je středobodem náměstí. Prvním krokem je nezbytné odstranění úprav z 50.let, které prostor při severní straně kostela rozčlenily soustavou teras s žulovými opěrnými zdmi s příliš hrubým měřítkem. Prostor bude výškově sjednocen, vydlážděn, vstupy do kostela zviditelněny.

Prostor mezi farou a kostelem je jeden z nejhodnotnějších v celém náměstí. Je krčkem spojující Horní a Tyršovo náměstí. Navrhujeme, aby dlažba v těchto místech došla až k fasádě kostela pro lepší přístup k bočním dveřím, zvětšení rozptylové plochy a zdůraznění místa. Kostel se stane více součástí prostoru, nebude oddělen. Prostor doplní lavičky.

Ve stopě dnes neexistujícího špejcharu, odečteného z historických map, je navržena střecha -

krytý prostor s přirozenou hmotou kostela za zády a s výhledem do volné plochy Tyršova náměstí, s ambicí stát se těžištěm dění, chránícím před sluncem a deštěm. Kryté místo nahradí stávající čekárnu, která zde byla přirozeně umístěna. Přístřeškem se nechají prorůstat stávající jírovce. Pod střechou budou lavičky, turistická mapa a další plochy s obecními informacemi. Prostor bude osvětlen. Podrobný návrh přístřešku bude předmětem dalších stupňů projektu.

Dlažba a travnaté plochy

Chodníky budou dlážděny kostkou 5x5cm, zbytek náměstí kostkou 10x10cm. V co největší míře budou použity stávající kostky z náměstí. Žulové kostky budou očištěné od staré asfaltové vrstvy. Dlažba bude kladena v kroužkové a řádkové vazbě. Parkovací stání budou vymezena v dlažbě světlými pásy z hladké kamenné dlažby. Výjimku v dláždění tvoří travnaté plochy pod stromořadími a travnatá plocha kolem kostela historicky vymezená jako místo původního hřbitova. Parcela č.21 vedle radnice, uvažovaná výhledově jako proluka k zastavění, bude prozatím zatravněna a chodník rozšířen s možností ponechání městských vývěsek. Krajské komunikace zůstávají asfaltové. Autobusové zálivy budou dlážděné.

Osvětlení a mobiliář

Nové stožáry osvětlení a jejich umístění podtrhne tvar náměstí a v principu se shoduje s koncepcí stromů. Práce s obvodem náměstí + zdůraznění středu u vzrostlých jírovců. Ve velké míře budou lampy umístěné na místě stávajících. Přechody pro chodce jsou osvětleny příslušným speciálním osvětlením. Náměstí doplní 10 dřevěných laviček s opěrákem, odpadkové koše a stojany na kola.

Inženýrské sítě

Bude provedena revize všech inženýrských sítí, nevyhovující a staré sítě budou nahrazeny. Parcely č. 21 a 327/1 by měly být v budoucnu zastavěny a navázány na stav ještě v 50. letech, kdy zde stály dvě stavby se sedlovou střechou. Kontejnery na tříděný odpad budou přesunuty k nové zdi podél parcely 327/1. Zeď formálně vytvoří chybějící uliční čáru v těchto místech a skryje pohled na kontejnery. U domů přimknutých k nově dlážděným chodníkům bude před realizací nového dláždění provedena oprava střešních svodů, jejich odvodnění a ideálně také soklových částí domů, aby se předešlo nekonceptním zásahům do opravené plochy náměstí v budoucnu.